

opisanie świata. Księga ofiarowana Dorocie Simonides” / redaktor naukowy – Teresa Smolińska. – Opole, 1999; **13.** Folklorystyka. Dylematy i perspektywy / Redaktor naukowy Dorota Simonides. – Opole, 1995; **14.** *Kabzińska I., Szynkiewicz S.* Konflikty etniczne. Źródła, typy, sposoby rostrzygania // Instytut Archeologii i Etnologii PAN. – Warszawa, 1995; **15.** *Paládi-Kovács A.* Ethnic Traditions, Classes and Communities in Hungary. – Budapest, 1996; **16.** *Simonides D.* Górnolazacy. Grupa regionalna czy etniczna? // “Lud”. – T. 78. – 1995; **17.** Śląsk – pogranicze kultur. Materiały z sesji popularnonaukowej zorganizowanej w dniu 15 listopada 1993 roku. – Opole, 1994; Regiony kulturowe a nowa regionalizacja kraju. Praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Damrosza i Marka Konopki. – Ciechanów, 1994; **18.** *Sulina R.* Antropologia codzienności. – Kraków, 2000; **19.** *Szyfer A.* Ludzie pogranicza. – Poznań, 2006; **20.** *Zadrożyńska A., Vražnovski T., Wrocławski K.* Ludowe obrzędy i podania // Etnograficzne i folklorystyczne studia porównawcze wsi polskiej i macedońskiej. – Warszawa, 1998; **21.** *Węglarz S.* *Tutejsi i inni.* O etnograficznym zróżnicowaniu kultury ludowej // “Łódzkie Studia Etnograficzne”. – T. 36. – Łódź. - 1997; **22.** *Witkowski L.* Uniwersalizm pogranicza. O semiotyce kultury Michała Bachtina w kontekście edukacji. – Toruń, 2000.

Головатюк В.Д. (Київ, Україна)

Народна словесність українців у зацікавленнях польських дослідників кінця XIX - I половини XX ст.

Стаття присвячена огляду публікацій та праць з української народної творчості польських дослідників кінця XIX - першої половини XX ст.

Ключові слова: народна словесність, Польське Народознавчого товариство (ПНТ), календарна пісенність, весняний цикл, весільна обрядовість.

Статья посвящена анализу публикаций и трудов посвященных украинскому народному творчеству польских исследователей конца XIX – первой половины XX ст.

Ключевые слова: народная словесность, Польское народоведческое общество, календарная письменность, весенний цикл, свадебная обрядность.

In this article are analyze the critical works about Ukrainian folklore of the Polish science of the end of the XIX – first part of the XX century.

Key words: folklore, Polish folklore society, calendar's cycles, winter cycles, wedding rituals.

Зацікавлення українською народознавчою тематикою означуваного періоду було зумовлене передусім діяльністю Польського Народознавчого товариства (ПНТ), заснованого 1895 р. у Львові, яке своєю програмою задекларувало необхідність вивчення традиційної матеріальної та духовної культури не тільки польського, а й інших сусідніх народів. Для реалізації цих планів уже в перший рік свого існування Товариство започаткувало періодичне видання «Lud». Часопис виходив у Львові протягом 1895-1937 рр. і ці роки вписалися в історію ПНТ як плідний «львівський період».

Установа, очолювана професором Львівського університету – Антонієм Каліною (1846-1906), стала центром дослідницької, збирацької та

видавничої роботи, поширюючи свою діяльність на західноукраїнські терени, що входили до складу Австро-Угорщини. Товариство розгорнуло активну науково-організаційну та культурно-освітню роботу, було засновано регіональні осередки установи у Кракові, Тарнові, Величці, Бучачу, Татарові та інших місцевостях, створено потужну мережу постійних кореспондентів і збирачів на місцях, підготовлено програми для збирачів фольклору.

Завдяки налагодженню контактів з різними науковими установами, товариствами й редакціями цілого ряду європейських країн було започатковано обмін періодичними виданнями та їх взаємне рецензування.

В діяльності Народознавчого товариства на особливу увагу заслуговує його друкований орган – «Lud». Орієнтація на висвітлення культурних надбань сусідніх народів була вповні задіяна у видавничій практиці часопису, що створювався як місячник, а з 1896 р. виходив як кварталник. Послідовно дотримуючись своїх програмних постулатів «Lud», маючи характер науково-популярного видання, намагався уникати академічних публікацій і прагнув бути доступним для широкого загалу читачів.

Саме в період діяльності А. Каліни (1895-1906) львівський часопис, поряд зі студіями з літературознавчої, мистецтвознавчої та мовознавчої проблематики, містив чимало фольклорно-етнографічних розвідок з різних місцевостей, передусім Східної Галичини, Білорусі та Литви. Це був різномірний у жанровому плані матеріал: від широких оглядів народної культури до опису окремих звичаїв, обрядових текстів, прозових творів, поданих досить часто в літературних опрацюваннях і без належної паспортизації. Помітне місце серед численних народознавчих публікацій, розміщених на сторінках видання займали українознавчі розвідки.

Уже перше число «Ludu» містило етнографічний нарис С. Добровольського, присвячений описові побуту і традиційної культури українців суміжного з Волинню надбужанського краю [1]. У публікації побіжно подано звичаї календарного, родинного циклів, весільної драми та проілюстровано піснями.

Зацікавлення українською проблематикою виявив у своїй творчості польський етнограф та фольклорист Юзеф Шнайдер (1874 – 1959). Багаторічний член Народознавчого товариства, засновник відділу в Татарові (1899), він протягом кількох років проживав на Гуцульщині (околиці Коломиї, Ворохти), детально вивчаючи культуру й побут місцевих жителів. На основі зібраних матеріалів, Ю. Шнайдер публікує розвідку «Z kraju Nuculów», що складається з серії нарисів розміщених у V, VI та VII томах «Ludu» [2]. Захопившись народною поезією, яка за словами автора «дихає прадавністю минулих літ», дослідник зафіксував розмаїтий фольклорний матеріал, представлений колядками, веснянками, весільними піснями, оригінальними зразками прозових творів тощо. Значний фактологічний фольклорно-етнографічний матеріал подано Ю. Шнайдером у розвідках «Lud Peczeniżyński», «Garść podań zebranych w powiecie dołęskim i kałuskim»[3]. Зокрема в останній знаходимо топонімічні легенди і перекази пов'язані з назвами населених

пунктів, полонин, струмків, де вказані відповідні відомості щодо інформантів.

Після теренових досліджень східної частини Бойківщини Ю. Шнайдер публікує працю «Z życia górali nadłomnickich» про верховинців з околиць Перегінська і Ясеня [4]. Дещо менше за обсягом від попереднього, присвяченого гуцулам, дослідження про бойків цікаве як з етнографічного, так і фольклорного погляду. Подаючи опис весілля та ілюструючи дійство піснними текстами, дослідник проводить порівняльний аналіз, вказуючи на спільні та відмінні риси в обрядовості обох сіл.

Інтерес для вивчення календарної пісенності, зокрема весняного циклу, складає добірка Броніслава Кричинського «Spiewy hańkowe z Podhorzec (powiat złoczowski)» [5]. Його записи засвідчили збереженість значної кількості гаївок у даній місцевості. У передньому слові автор зазначав, що серед поданих пісень більше «руських» ніж польських, проте виконуються вони як польками, так і «русинками» в перший, другий та третій день Великодніх свят. Однак «русинки» не беруть участі у «гагілках» під час польських свят, а на свої свята співають ті ж самі пісні.

З тієї ж місцевості Б. Кричинський використовує матеріал для статті «Szopka w Podhorcach» [6], в якій українські та польські пісенні тексти подано впереміш.

З наступних публікацій, що репрезентовані на сторінках «Ludu», варто зауважити нарис учителя і фольклориста, професора Броніслава Густавіча (1852-1917) «Kilka szczegółów ludoznawczych z powiatu bobreckiego» [7]. В його основу ліг матеріал, зібраний безпосередньо самим дослідником 1876 – 1878 рр. у селах Звенигород і Дев'ятники. Загальний опис народних звичаїв та обрядів, ілюструється народними повір'ями, замовляннями, текстами родинно-побутової лірики, жартівливими піснями й коломийками.

Низку прозових творів з Гуцульщини подано у доробку Гелени Гроховської «Podania, zwyczaj i wierzenia we wsi Trościańcu w powiecie śniatyńskim» [8] та Антонія Севінського з околиць Сокаля і Бучача [9]. Із занотованих текстів – легенди та перекази про опришківського ватажка, про людей, наділених «незвичайною силою», та демонологічних персонажів, а також народні повір'я, пов'язані з буденними справами. Окрему етнографічну розвідку А. Севінського присвячено українській весільній обрядовості с. Ліски [10].

Відомості з народної медицини, де переплітаються раціональні засоби лікування й магичні дії, знаходимо у статті Станіслава Пйотровіча про знахарку Євдокію Бойчук [11]. Автор подає характеристику ряду персонажів української демонології, народні повір'я та замовляння.

Варто зауважити, що побіжний огляд першої серії науково-популярного видання «Lud», яка нараховує XX томів (1895 –1914), засвідчує живе зацікавлення дослідників українською народознавчою тематикою. Для тогочасних публікацій характерним був комплексний розгляд етнографічних і фольклорних явищ, часто вкрай поверхневих, зацікавлення календарно-обрядовою поезією та особлива увага фахівців до демонологічних уявлень і вірувань українців, що знайшли втілення у численних прозових творах.

З поверненням Польщею незалежності (1918) Народознавче товариство набуває статусу наукової установи, а його видання наукового характеру. 1921 р. розпочато видання другої серії томів «Ludu», в якій дедалі рідше з'являлися публікації, що містили матеріали з українського фольклору. Значне місце на сторінках часопису посідала інформація про праці з польської та зарубіжної етнографії, розглядалися питання теорії та методології. Крім того, тематика часопису ставала суто етнографічною, вона розширювалася й охоплювала народні знання, медицину, релігійні вірування, народне звичаєве право, хореографію тощо.

У міжвоєнний період з'являються монографічні праці з описом побутової культури селян і, зазвичай, як ілюстративний матеріал, залучаються зразки окремих чи-то прозових, чи пісенних жанрів фольклору. Такого характеру є робота Р. Гарасимчука та В. Табора «Etnografia polnin Huculskich» опублікована у XXXV томі «Ludu» [12].

Поширенню української народознавчої тематики, що використовувалася у студіях та розвідках З. Глогера, С. Удзели, К. Мошинського, Я. Бистроня, С. Рокосовської, Й. Семірадського, О. Брюкнера, А. Фішера, В. Пйотровського й інших, сприяли тогочасні польські видання – «Materiały Antropologiczno-Archeologiczne i Etnograficzne», «Ziemia», «Teatr ludowy», «Slavia», «Przegląd Współczesny», «Wiecchu», «Lud Słowiński», «Pamiętnik literacki» тощо.

Важливим внеском у вивчення духовної культури українського етносу першої половини ХХ ст. стала діяльність знаних польських учених, народознавців, які не тільки фіксували польовий матеріал, досліджували його, залучаючи до своїх праць, а й сприяли розвитку українсько-польських взаємин у галузі культури.

Помітним явищем з цього погляду був вихід 1907 р. монографії «Wołyń» – однієї з українознавчих праць збірного видання Оскара Кольберга (1814 – 1890). У праці подано календарно-обрядові твори, пісні про кохання, родинно- й соціально-побутові тексти, історичні, цікаві зразки рекрутських пісень та казкової прози. Цінними є три описи весілля, але вони дещо узагальнені й не передають локальних особливостей обряду.

Серед публікацій українського фольклору у польських виданнях слід згадати працю отця Адольфа Плещинського (1841-1925) «Opis historyczno-statystyczny parafii Mędyrzeckiej» [13], в якій автор поряд з розділом про звичаї та обряди мазурів, помістив «Pieśni i dumki Rusinów». Заслугує уваги розділ, присвячений весільній обрядовості підляшан – «Obrzędy i śpiewy weselne u Rusinów». Опис обряду здійснювався у південній частині краю, де збереглося чимало прадавніх звичаєвих, обрядових і мовних особливостей.

Вивчаючи польську народну словесність, вчені активно залучали до своїх історико-порівняльних студій український фольклор і пам'ятки української літератури. Зокрема відомий вчений, професор слов'янської філології Берлінського університету Олександр Брюкнер (1856-1939), досліджуючи польську середньовічну поезію, у збірці «Pieśni polsko-ruskie» (1911) подав

близько 70 українських текстів з польських пісенних збірок ХУІІ ст. Виявивши українські народні пісні у польських джерелах, вчений зробив висновок, що українські тексти завдяки своєму «реалізму, відсутності сентиментів, міфології та нещирості» стоять на щабель вище від польської лірики того часу [14, 219].

На безпосередній зв'язок польського пісенного фольклору з українським вказував у своїх працях етнолог і фольклорист, історик культури Ян Станіслав Бистронь (1892-1964). Наприклад, до порівняльних студій «Wpływy pieśni szlacheckich w poezji ludowej» [15] він залучив українські фольклорні матеріали з рукописного архіву С. Удзели та зібрання «Трудов» П. Чубинського. У роботі «Polska pieśń ludowa» (1927) Я. Ст. Бистронь порушив питання про так званий «карпатський цикл» пісень, спільний для слов'янських народів [16].

Зацікавлення українською проблематикою виявляв у своїй творчості відомий етнограф, багаторічний секретар Народознавчого товариства та редактор «Ludu» Адам Фішер (1889-1943). Його робота «Rusini», опублікована 1928 р., мала скоріше компліційний характер, оскільки матеріал до неї автор черпав із видань ХІХ – поч. ХХ ст. У монографічному описі матеріальної та духовної народної культури українців подано також інформацію, що стосується фольклору. Фішер розглянув звичаї народного календаря та родинну обрядовість, подав основні пісенні жанри народнопоетичної творчості, перерахував найпоширенішу тематику прозових творів та паремій [17].

Помітне місце в історії польської етнографії, фольклористики та Народознавчого товариства займає постать відомого дослідника Северина Удзели (1857-1937), котрого К. Мошинський справедливо назвав «безпосереднім продовжувачем справи Оскара Кольберга» і завдяки якому польська етнографія зберігала зв'язок з етнографією ХІХ ст. [18, с.189]. У численних виданнях («Wisła», «Lud», «Kwartalnik Historyczny», «Ziemia», «Lud Słowiański» та ін.) з'являлися його популярні статті не лише фольклорно-етнографічного, а й краснавчого, історичного, та мистецтвознавчого характеру.

1934 р., як перший том серійного видання «Prace Etnograficzne» Народознавчого товариства, побачила світ праця С. Удзели «Ziemia lemowska przed półwieczem». Здійснюючи монографічний опис різних ділянок народного побуту лемків, дослідник подав записи усної народної творчості. Однак вміщені ним пісенні тексти, зокрема народної прози не завжди відзначалися точністю запису, були переказані або подані літературною мовою, оскільки на думку автора, мали слугувати лише доказом впливу польської мови на лемківську говірку.

Серед активних дослідників народної культури бойків та гуцулів варто відзначити польського етнографа Яна Фальковського. Він провадив систематичні польові дослідження, результати яких публікував у польських та українських виданнях. Так, 1935 р. з'явилася етнографічна розвідка «Село Волосате Лиського повіту» [19], цього ж року у співавторстві з В. Пашницьким в рамках серії «Prace etnograficzne» вийшла монографія «Na pograniczu lemkowski-

bojkowskiem», в якій дано характеристику різних ділянок матеріальної та духовної культури українських етнографічних груп [20]. З метою визначення бойківсько-гуцульського етнокультурного ареалу Я. Фальковський докладно обстежив територію на захід від долини Прута, вивчаючи населення в долинах Надвірнянської і Солотвинської Бистриць та Ломниці. Результати проведеної роботи він опублікував у праці «Zachodnie pogranicze Huculszczyzny» [21].

В окремому підрозділі «Opyszniactwo (zbojnistwo)» Я. Фальковський звернув увагу на збереження у фольклорній традиції гуцулів численних творів опришківської тематики, вказавши на популярність серед місцевого населення легенд, переказів і пісень про опришків, їхнього ватажка та народних месників. Подібно до попередньої за викладом матеріалу є праця А. Фальковського «Północno-wschodnie pogranicze Huculszczyzny» [22]. У творах топонімичного характеру знаходимо відгуки історичних подій різних часів, автором подано також чумацьку пісню та матеріал з української демонології.

Фольклорні традиції пограниччя привертали до себе увагу етнографа Станіслава Двораковського (1907-1976). У роботі «Zwyczaje rodzinne w row. Wysoko-Mazowieckim», автор детально зафіксував обряд обдаровування дитини, що відбувався після хрещення, вказавши на спільні риси у родинній обрядовості, зокрема христинних піснях українців, білорусів, поляків, що проживають у перехідній смузі між Мазовшем і Підляшшям. Великоднім звичаям з цієї ж території він присвятив свою розвідку «Zwyczaje ludowe na Podlasiu nadnarwiańskim» [23].

1939 р. С. Двораковський публікує нарис «Obzędę wešelne w Niemowiczach», в основу якого лягли матеріали, зібрані автором в с. Немовичі Сарненського повіту. Треба зауважити, що автор досить ретельно зафіксував зміст драми, ілюструючи її пісненими текстами. Обґрунтовуючи вибір тематики свого дослідження, автор у передмові зазначив, що родинна обрядовість є одним з найцікавіших витворів народної культури [24, с. 280].

До видатних подвижників польсько-української наукової співпраці належав відомий етнолог, історик культури та лінгвіст К. Мошинський (1887-1959). В історію польської етнографії він входив як аматор своїми публікаціями, означеними ним як краєзнавчі. Перші теренові дослідження провадив у Польщі в околицях Замостя, потім була Україна, де майбутній вчений працював учителем у Васильківському повіті. Результати цієї роботи були викладені в етнографічному нарисі «Z Ukrainy», опублікованому 1913 р. у часопису «Ziemia», а наступного року видано окремим відбитком [25].

У монографії «Polesie Wschodnie», що складається з двох розділів, розглядається матеріальна та духовна культура поліщуків [26]. У ґрунтовній вступній статті, де викладено історію збирання, методикі праці, автор акцентує увагу на регіональній специфіці та архайчності народної культури краю, обґрунтовуючи цілісність опрацювання етнографічних монографій. Традиційна обрядовість українсько-білоруського етнічного пограниччя згрупована безпосередньо за конкретними етнографічними обставинами,

пов'язаними з народженням, хрестинами, першим роком виховання, одруженням, похованням. Весільна драма представлена у трьох варіантах з сіл Дерешевичі, Голубіца, Дзяковичі. Подано звичаї та обряди народного календаря. Серед фольклорного матеріалу, який представлений у окремому розділі - балади, церковні й народні колядки та щедрівки, весільні пісні, веснянки, трійцькі, купальські, петрівчані, жнивні тексти.

Своїми зацікавленнями народною культурою К. Мошинський охоплював не тільки територію всієї Польщі в її тогочасних політичних кордонах, куди входили західні частини Білорусі та України, а здійснив експедиції до Болгарії, Сербії, Хорватії, Угорщини, Австрії тощо. Збираючи матеріал до першого тому майбутньої праці «Kultura ludowa Słowian», вчений з 1922 по 1924 рр. особисто обстежив близько 100 сіл. Матеріали з духовної культури до наступних двох томів нагромаджувалися колективно з допомогою анкети, розробленої самим К. Мошинським. До цієї акції, яка тривала з 1930 по 1932 рр., залучались передусім етнографи, мовознавці, зацікавлені студенти не тільки Краківського університету, а й інших вузів Польщі. Зокрема українські терени обстежували українці: проф. Ю. Зілинський та в минулому учні К. Мошинського – С. Колтатов, С. Сташко.

Згодом матеріали цих експедицій були використані при підготовці «Atlasu kultury ludowej w Polsce», що почав видаватися з 1934 р. Польською академією наук.

Таким чином, охопивши своїми дослідженнями найближчі слов'янські терени та систематизувавши зібраний матеріал, вчений 1929 р. видає I том праці «Kultura ludowa Słowian». К. Мошинський розгортає досить інтенсивну наукову роботу й одночасно займається виданням і редагуванням періодичного часопису «Lud Słowiański», на сторінках якого переважала етнографічна тематика. У першому його томі, що вийшов 1929 р., вміщено статтю вченого, присвячену польським купальським звичаям [27]. Матеріалом для публікації слугували фольклорно-етнографічні записи, зроблені вчителями початкових шкіл в околицях Пружан, Кобрини, Більська-Підляського, Дрогичина, Камінь-Каширська та Любомля.

У 1934 та 1939 рр. побачили світ два томи «Kultury duchowej» К. Мошинського під загальною назвою «Kultura ludowa Słowian». Перший том містить два розділи: вірування і релігійне життя; другий – мистецтво, куди входить і усна народна творчість. Аналізуючи на широкому мультислов'янському тлі пісенний та прозовий матеріал, автор залучає й записи творів, зроблених ним під час власних польових досліджень.

Цікавою сторінкою в історії українсько-польських наукових взаємин є творча співпраця К. Мошинського з українським фольклористом, етномузикологом Ф. Колесою (1871-1947), яка тривала протягом десятиліття. Саме цей період співпраці вчених ретельно опрацьований знаним вченим С. Грицею [28]. Завдяки спільній експедиції на Західне Полісся, що відбулася у вересні 1932 р., обома дослідниками було записано велику кількість фольклорних та музичних текстів. І лише на початку 1970-х рр. С. Гриці вдалося

упорядкувати ці матеріали й підготувати до друку працю «Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського», що побачила світ 1995 р.

Наукові контакти К. Мошинського та Ф. Колесси не обмежувалися лише проведенням спільних експедицій і листуванням. Про це свідчать наукові славістичні праці Ф. Колесси опубліковані К. Мошинським у виданні «Lud Słowiański» («Балада про дочку-пташку у слов'янській поезії» та «Charakterystyka ukraińskiej muzyki ludowej»). Український вчений брав активну участь у підготовці матеріалів розділу «Музика» у праці К. Мошинського «Kultura ludowa Słowian» [29, 24].

Підсумовуючи огляд опублікованих праць польських вчених та збирачів-аматорів, можемо констатувати, що на поч. ХХ ст. зацікавлення українською народознавчою тематикою особливо прикметне для досліджень і матеріалів польського Народознавчого товариства, яке сьогодні є однією з найстаріших наукових інституцій не тільки у Польщі, а й серед європейських країн.

Друкований орган Товариства відіграв важливу роль у розгортанні науково-дослідницької роботи, сприяв розробці актуальних проблем фольклору й етнографії, вивченню фольклорних взаємовпливів. «Lud» привернув до себе увагу широкого кола фахівців, здобувши визнання та залишаючись нині одним з провідних джерел польської етнології.

Таким чином, діяльність відомих польських вчених у галузі української народнопоетичної творчості I половини ХХ ст., що зводилась до збирацької, видавничої, науково-дослідницької роботи, сприяла не тільки популяризації народної словесності, а й помітному збагаченню українськими джерелами польських дослідників. Цей процес був важливим чинником не тільки у справі нормалізації взаємин між двома народами, але й сприяв, передусім, українсько-польському культурному зближенню. І хоча у працях вчених українська проблематика виникала найчастіше у зв'язку з розробкою загальних і спеціальних питань народнопоетичної творчості слов'ян, а лише окремі з них були присвячені власне українському фольклору, їхні праці є важливим набутком для національної науки та культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Dobrowolski A.* Lud hrubieszowski Lud. – Т. I. – 1895. – S. 112 – 256; 2. *Schnajder J.* Z kraju Huculów // Lud. – Т. Y. – 1899. – S. 57 – 62, 147 – 154, 207 – 220, 336 – 345; Т. YI. – 1900. – S. 157 – 160, 257 – 265, 351 – 361; Т. YII. – 1901. – S. 65 – 73, 169 – 175, 259 – 272; 3. *Schnajder J.* Lud Peczenizyński // Lud. – Т. XII. – 1906. – S. 277 – 308; Т. XIII. – 1907. – S. 21 – 31, 98 – 113, 202 – 215; *Garść podan* zebranych w powiecie dołińskim i kałuskim // Lud. – Т. XIII. – S. 233 – 243; 4. *Z życia górali nadłomnickich* // Lud. – Т. XYII. – 1911. – S. 138 – 161; Т. XYIII. – 1912. – S. 141 – 217. 5. *Kryczyński B.* Śpiewy hańkowie z Podhorzec (Powiat złoczowski) // Lud. – Т. YI. – 1900. – S. 161 – 171; 6. *Kryczyński B.* Szopka w Podhorcach (Powiat złoczowski) // Lud. – Т. Y. – 1899. – S. 154 – 164; 7. *Gustawicz B.* Kilka szczegółów ludoznawczych z powiatu bobreckiego // Lud. – Т. YIII. – 1902. – S. 265 – 392; 8. *Grochowska A.* Podania, zwyczaje i wierzenia we wsi Trościańcu w pow. śniatyńskim. – Т. IX. – 1903. – S. 381 – 390; 9. *Siewiński A.* Bajki, legendy i opowiadania ludowe zebrane w powiecie sokalskim // Lud. – Т. IX. – 1903. – S. 68 – 85;

Opowiadania ludu w powiecie sokalskim i buczackim // Lud. – T. XII. – 1906. – S. 250 – 263; **10.** *Siewiński A.* Opis wesela w Liskach // Lud. – T. X. – 1904. – S. 265 – 392; **11.** *Piotrowicz S.* Znachorka i wrożka Jewdokia Bojczuk. Materiały folklorystyczne ze wsi Bortnik na Pokuciu // Lud. – T. XIII. – 1907. – S. 118 – 232; **12.** *Harasymczuk R.* Tabor W. Etnografia połonin Huculskich. - Lud. – T. XXXY. – 1937. – S. 76–161; **13.** *Pleszczyński A.* Opis historyczno – statystyczny parafii Międzyrzeckiej. – Warszawa, 1911; **14.** Pamiętnik Literacki. – 1913, II; **15.** Lud. – T. XXIII. – 1924; **16.** *Bystroń J.* Polska pieśń ludowa // Biblioteka narodowa. – Kraków, 1927. – I. – № 26; **17.** *Fiszer A.* Rusini. – Lwow – Warszawa – Kraków, 1928; **18.** *Jaworska E.* Działalność Komisji Antropologicznej Akademii Umiejętności w Krakowie // Dzieje folklorystyki Polskiej. – 1864-1918. – Warszawa, 1982; **19.** Село Волосате Ліського повіту // «Літопис Бойківщини», 1935. – № 5. – С.14 – 28; **20.** *Falkowski J.* Pasznyi B. Na pograniczu lemkowski-bojkowskim. Zarys etnograficzny. – Lwów, 1935; **21.** *Falkowski J.* Zachodnie pogranicze Huculszczyzny. – Lwów, 1937; **22.** *Falkowski J.* Północno-wschodnie pogranicze Huculszczyzny. – Lwów, 1938; **23.** *Dworakowski S.* Zwyczaje rodzinne w pow. Wysoko-Mazowieckim, Warszawa, 1936; **24.** *Dworakowski S.* Obrzędy weselne w Niemowiczach // Rocznik Wołyński. - Równe, 1939. – T. VIII; **25.** *Moszyński K.* Z Ukrainy. – Warszawa, 1914; **26.** *Moszyński K.* Polesie Wschodnie. Materiały etnograficzne z wschodniej części b. powiatu mozyrskiego oraz rzeczywickiego. – Warszawa, 1928. – S. II; **27.** *Moszyński K.* Zwyczaje świętojańskie na zachodnim Poliesiu // Lud Słowiański. – T. I. – 1929. – Z. 1. – S. 76–78; **28.** *Грица С. Й.* Листи К. Мошинського до Ф. Колесси // Словянське літературознавство і фольклористика, 1973. – Вип. 8. – С. 110-122; Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського / Упор., вступна стаття, примітки, переклад з польської С. Й. Грици – К., 1995; Грица С. Й. Видатний дослідник фольклору Слов'янщини // Фольклор у просторі та часі. – Тернопіль, 2000. – С. 189-190; **29.** Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського / Упор., вступна стаття, примітки, переклад з польської С. Й. Грици – К., 1995.

Деркач О.М. (Київ, Україна)

Стан польоту героя у „світі без жінки” в оповіданні Іво Андрича „Літній відпочинок на півдні”

Стаття присвячена дослідженню взаємодії жіночої і чоловічої персонсфер у творчості Іво Андрича, зокрема, розгляду образу головного героя, в якому реалізується проміжний рівень еволюції взаємодії персонсфер – стан польоту в «світі без жінки». Ключові слова: персонсфера, жіночий персонаж, мотив, образ героя, суб'єктивна реальність, «світ без жінки».

Статья посвящена исследованию взаимодействия женской и мужской персонсфер в творчестве Иво Андрича, в частности – рассмотрению образа главного героя, в котором реализуется промежуточный уровень эволюции взаимодействия персонсфер – состояние полета в „мире без женщины”.

Ключевые слова: персонсфера, женский персонаж, мотив, образ героя, субъективная реальность, „мир без женщины”.